

2.02. Kasteel De Keverberg

Bezoek aan kasteel De Keverberg in Kessel

a. Verhaal van het kasteel

Dit is het oudste kasteel in de gemeente Peel en Maas. Op deze plek werd rond het jaar 1.000 op een kunstmatige hoogte, een motte, een wachttoren gebouwd, die de Maastol (tegenover het kasteel) en de Wegtol (Brabant – Keulen) beschermde. De wachters zorgden voor de inning van de tol. Rond de motte lag een gracht van zes meter diep en vijftien meter breed. (fig. 20)

In de 12de eeuw werd deze toren gedeeltelijk afgebroken en werd op dezelfde plek zelfs een 13 meter hoge kunstmatige heuvel opgeworpen, waar bovenop een ronde, mergelstenen ringmuur werd gebouwd. Aan de binnenkant had deze ringmuur een weergang en een inpandige toren, van waaruit men op de weergang kon komen. (fig. 21)

In de 13de eeuw bouwden de eigenaars, de graven van Kessel, in deze burcht een kelder, een ridderzaal en een bovenverdieping. Vanaf toen veranderde de versterking langzamerhand in een woonkasteel.

In 1350 werd aan de noordoost kant een forse toren gebouwd voor de nodige woonruimte, maar ook om nóg meer indruk te maken als kasteel. (fig. 22)

Tenslotte werd in het midden van de vijftiende eeuw aan de Maaskant een kleinere toegangstoren gebouwd. Hoewel het bouwen van woonruimte binnen het kasteel gestaag doorging, veranderde de buitenkant niet veel: het bleef een gesloten vesting met nauwelijks deuren en ramen. (fig. 23)

Tot het midden van de 19de eeuw hebben er altijd adellijke bewoners verbleven. Bekende namen zoals de Heren van Kessel, de familie Van Merwijck en de familie Van Keverberg. Aan deze laatste familie dankt het kasteel tegenwoordig zijn naam:

Kasteel De Keverberg.

Aan het eind van de 19de eeuw werd het woonkasteel een klooster, door de komst van de Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid. Deze zusters waren uit Duitsland gevlucht en zochten naarstig naar een nieuw onderkomen. De zusters hadden veel met het onderwijs van doen. Ze startten met een kostschool voor Duitse jongens, daarna hielden ze een pensionaat voor schipperskinderen en tenslotte leidden ze een huishoudschool.

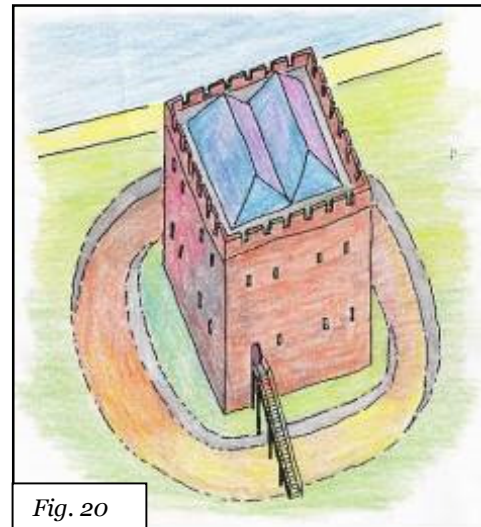

Fig. 20

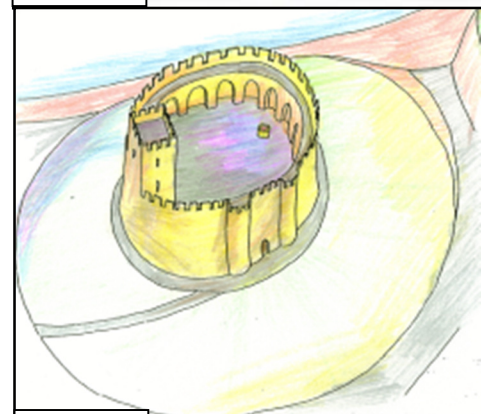

Fig. 21

Kasteel Kessel ts. 1150 en 1200 in vogelvlucht.

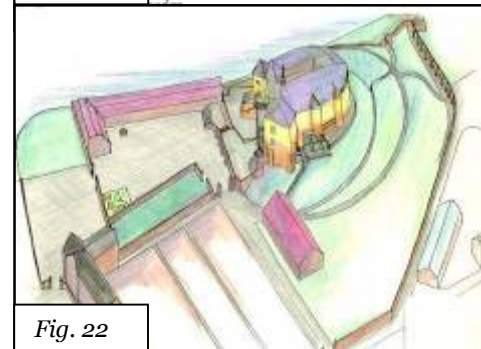

Fig. 22

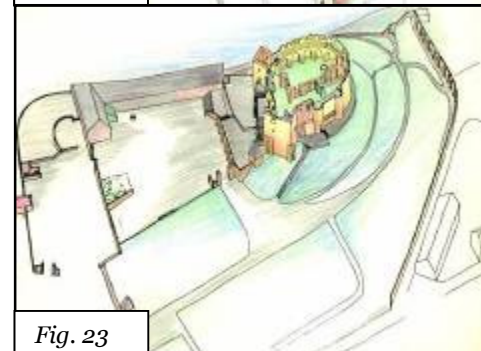

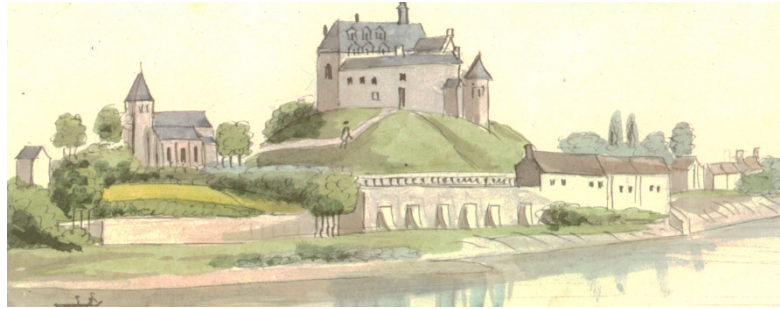
Fig. 23

Op 17 november 1944 werd het kasteel door de terugtrekkende Duitse soldaten in brand gestoken en verwoest. Als een troosteloze ruïne bleef de eens zo troeste burcht achter in het hart van Kessel.

In 1954 verkochten de zusters de restanten en de kasteeltuin aan de gemeente Kessel en keerden zij terug naar hun moederklooster te Steyl.

De gemeente Kessel nam meteen het initiatief voor een groot onderzoek naar de bouwgeschiedenis van het kasteel. Hiervoor gaf ze aan prof. dr. J. Renaud, de Nederlandse kastelendeskundige, de opdracht. Professor Renaud heeft heel uitvoerig de bouwgeschiedenis van de burcht onderzocht en er een rapport over geschreven. Een verhaal vanaf het ontstaan in de 11de eeuw tot en met 1944.

De gemeente was zo tevreden over het werk van Renaud, dat ze hem ook de opdracht gaf zoveel mogelijk te bewaren wat de moeite waard was. Met andere woorden: een consolidatie.

Fig. 24 Het kasteel boven de Maaskade

In 1960 was deze opknappbeurt klaar. Maar nog steeds was het kasteel een ruïne en vele malen probeerde de Kesselse gemeenteraad te komen tot herbouw. De tijd verstreek en de jaren gingen voorbij. Ondertussen werden kasteel en kasteeltuin door de Kesselse bevolking regelmatig gebruikt voor activiteiten en feestelijkheden zoals kasteelfeesten, dorpsfeesten, jubilea enz. Maar steeds met een niet volwaardig kasteel, een ruïne, als achtergrond.

b. De Keverberg op weg naar herbouw

Dat bleef zo, totdat het in 2010 de Stichting Keverberg, samen met de gemeente Peel en Maas, lukte de nodige financiën bij elkaar te krijgen om het kasteel gedeeltelijk te herbouwen. De gemeente Peel en Maas en de regio Noord-Limburg en het provinciebestuur van Limburg brachten samen bijna 4 1/2 miljoen euro bij elkaar om de meer dan 60 jaar oude wens te gaan vervullen: de gedeeltelijke herbouw van kasteel De Keverberg.

En in 2013 was een groot aantal vrijwilligers in de weer om deze droom waar te maken. Met hulp van de RCE (Monumentenzorg) en de SAM (Steunpunt Archeologie en Monumenten in Limburg) zijn prachtige plannen ontwikkeld om er iets moois van te maken.

Uitgangspunten van de herbouw van Kasteel De Keverberg zijn:

- Behoud van het historische karakter, met name bewaren wat professor Renaud aan het licht heeft gebracht. Zijn consolidatie richtte zich vooral op de oudste periode van de burcht: de 11de tot en met de 15de eeuw.
- Durf er met eigentijdse materialen en middelen een prachtig gebouw van te maken dat voor vele doeleinden te gebruiken is.
- Zorg dat de exploitatie zo kan geschieden, dat het kasteel zichzelf kan redden in de toekomst en niet afhankelijk is van subsidies.

Stichting Keverberg heeft zich daarnaast als extra doel gesteld de kasteeltuin te veranderen in een prachtig park met verschillende functies: een historische tuin, een park, een evenemententerrein en de Neerhof.

Midden 2015 hoopt men al deze werkzaamheden afgerond te hebben en zal het motto van dit kasteel “Beleef de historie aan de Maas” daadwerkelijk gerealiseerd zijn. Dan zullen ook de middeleeuwse vondsten tentoongesteld zijn, zoals drinkbekers, metalen sleuteltjes, aardewerk, dakleien en glas-in-loodstukken.

Waarschijnlijk is dan uit zorgvuldige opgravingen ook duidelijk, dat al rond 800, twee eeuwen eerder dan men tot nu vermoedde, een ringwalburcht op deze plaats bewoond werd. Dat was een burcht op een vroegmiddeleeuwse verdedigingshoogte van aarden wallen met een hoogte van twee tot vier meter.

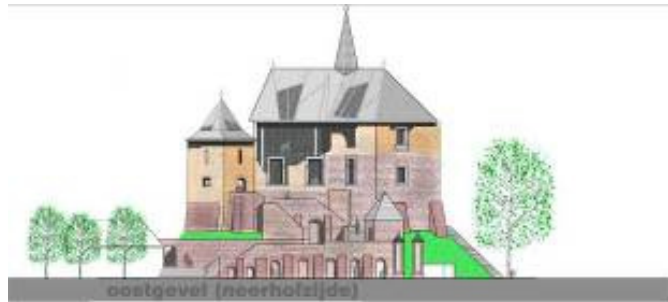

Fig. 25 De oost- of Neerhofzijde vanaf 2015

c. De graven van Kessel en hun gebied

De graven van Kessel hebben vanaf 1200 daadwerkelijk in Kessel gewoond. Voorheen waren ze vooral te vinden aan het hof van de Duitse keizer en in de stad Keulen.

Ze kregen de zeggenschap over wat we nu zouden noemen: Noord-Limburg (niet: Venray).

Daar bezaten ze de rechten van de verschillende dorpen. Bezit hadden ze met name in Kessel, Baarlo, Helden, Maasbree en Blerick.

In 1279 verkocht de laatste Graaf van Kessel, Hendrik V, dit deel op de linker Maasoever aan de Graaf van Gelder, die de heerlijkheid in leen gaf aan de adellijke familie, die zich Van Kessel ging noemen.

Daarmee was de regionale betekenis van de Heren van Kessel praktisch uitgespeeld en was een plaatselijke familie heer geworden.

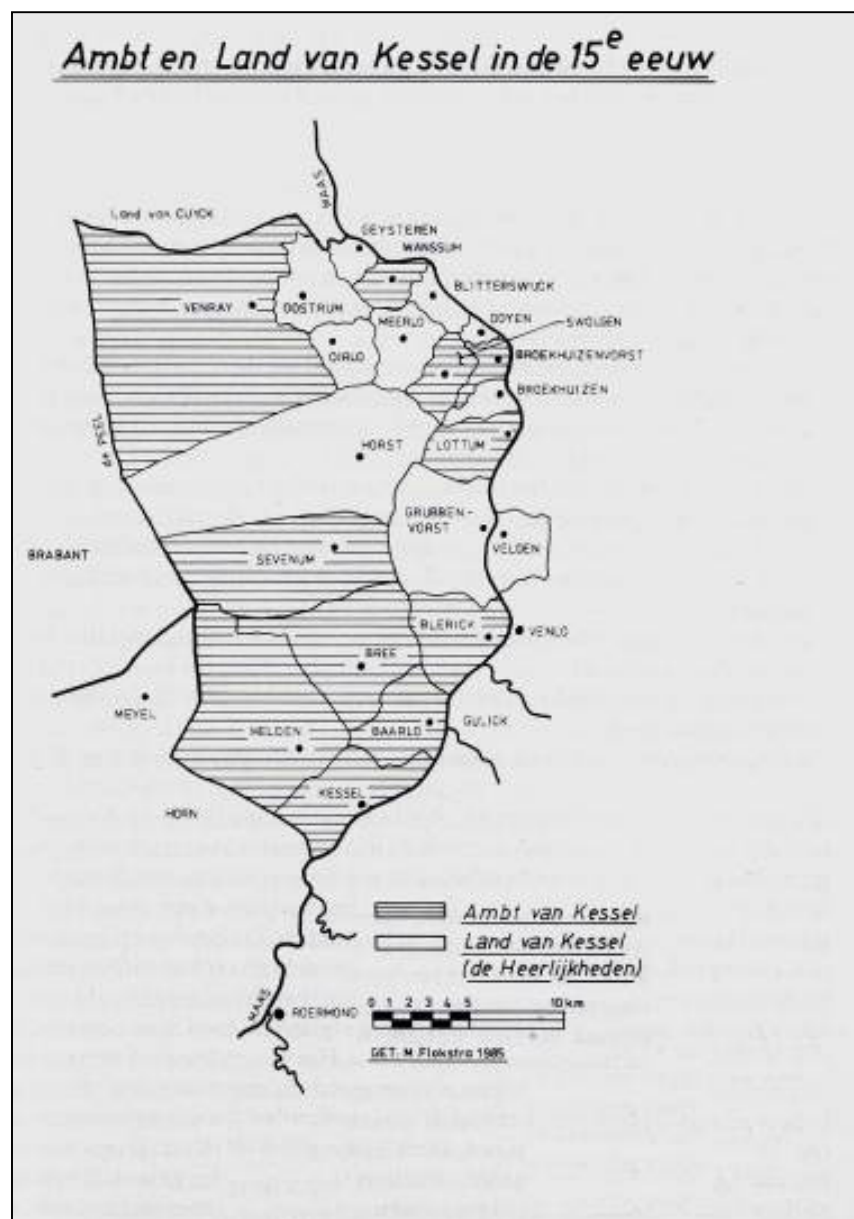

Fig. 26 Ambt en Land van Kessel

In 1541 stierf het geslacht van de Heren van Kessel uit en werd het opgevolgd door de familie Van Merwijck. Toen deze familie in 1798 uitstierf kwam de familie van Keeverberg als laatste adellijk geslacht op het kasteel in Kessel wonen, dat daarom Kasteel De Keeverberg wordt genoemd.

In 1880 kregen de Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid het kasteel en maakten er een pensionaat voor Duitse jongens en later voor schipperskinderen van.

d. Graafschap Gelre en het Land van Kessel na 1279

Fig. 27 Fragment uit de kaart van Christian Sgrooten, 1573

De landsheerlijkheden van het Land van Kessel, d.w.z. Baarlo, Blerick, Broekhuizenvorst, Helden, Kessel, Lottum, Maasbree, Sevenum, Swolgen, Venray en Wanssum werden vanaf 1352 samengebracht in **Ambt Kessel**, met een ambtman als hoogste bestuurder van de Graaf van Gelre. De Graaf van Gelre liet zich dus vertegenwoordigen door de ambtman van Kessel, die ook drost of drossaard werd genoemd. In 1339 kreeg de graaf van de keizer de titel 'Hertog van Gelre'.

De andere heerlijkheden uit het Land van Kessel, d.w.z. Blitterswijck, Broekhuizen, Geijsteren, Grubbenvorst, Horst, Lottum, Meerlo, Oijen, Oirlo en Oostrum-Spralant, hoorden niet tot ambt Kessel. Ze werden bestuurd door een lenman, een plaatselijke heer met bijzondere rechten.

Meijel was een rijksheerlijkheid en hoorde niet bij het Land van Kessel en Neer lag in graafschap Horn.